

ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ BİLİMSEL ÇALIŞMALAR ETİĞİ YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak

Amaç

Madde 1 - Bu Yönerge, Atatürk Öğretmen Akademisi bağlantılı yapılacak olan tüm bilimsel araştırma, çalışma ve etkinliklerde uyulması gereken etik ilke ve kurallarını ve Atatürk Öğretmen Akademisi bünyesinde kurulacak Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulunun (BİÇEK) görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönerge,

a) Atatürk Öğretmen Akademisi mensuplarınca veya Atatürk Öğretmen Akademisi ile ilişkisine bakılmaksızın kişilerce yürürlükteki mevzuat hükümleri uyarınca akademik unvanların elde edilmesi aşamasında ve sonrasında yapılan her tür bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,

b) Lisans ve lisans üstü eğitim sırasında yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleri ve tezler ile ilgili araştırma etiği konularını ve kurallarını,

c) Atatürk Öğretmen Akademisi mensuplarınca araştırmalarda kullanılacak katılımcılarda/deneklerde ve ekoloji ile ilgili çalışmalarda uyulacak etik hususları kapsar.

Dayanak

Madde 3 – Bu Yönerge 60/2000 sayılı birleştirilmiş şekli ile Atatürk Öğretmen Akademisi'nin Kuruluş Yasasının 5'inci maddesinin 5. fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 – Bu yönergede geçen;

- a) Akademi: Atatürk Öğretmen Akademisini,
- b) Atatürk Öğretmen Akademisi mensupları: Atatürk Öğretmen Akademisi ve ona bağlı birimlerde tam veya yarı zamanlı çalışmakta olan akademik ve idari personel ile bu Yönerge konuları ile sınırlı olarak Atatürk Öğretmen Akademisi öğrencilerini,
- c) Başkan: Atatürk Öğretmen Akademisi Başkanını,
- d) Etik ilke ve unsurlar: Ulusal ve uluslararası nitelikteki etik ilke ve unsurları,
- e) KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni
- f) Kurul: Atatürk Öğretmen Akademisi Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulunu,

- g) Kurul Başkanı: Atatürk Öğretmen Akademisi Bilimsel Çalışmalar Etik Kurul Başkanını,
- h) Kurul Başkan Yardımcısı: Atatürk Öğretmen Akademisi Bilimsel Çalışmalar Etik Kurul Başkan Yardımcısını,
- i) Raportör: Bilimsel Etik Kurulu'nun çalışmalarında sekreteryaya görevlerini yürütmek üzere seçilecek üyeyi ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilimsel Çalışmalar Etiğine Aykırı Eylemler

Madde 5 - (1) Bilimsel çalışmaların etiğine aykırı eylemler şunlardır:

- a)** İntihal-Aşırma-Kopyalama: Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek,
- b)** Sahtecilik: Bilimsel araştırmalarda gerçekte var olmayan veya tahrif edilmiş verileri kullanmak,
- c)** Çarpıtma: Araştırma kayıtları veya elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan cihaz veya materyalleri kullanılmış gibi göstermek, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,
- ç)** Tekrar yayım-Duplikasyon: Mükerrer yayınlarını akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,
- d)** Dilimleme-Bölme: Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırıp birden fazla sayıda yayımlayarak bu yayınları akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,
- e)** Haksız yazarlık: Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek veya olan kişileri dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini sonraki baskılarda eserden çıkartmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,

(2) Diğer etik ihlal türleri şunlardır:

- a)** Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tez veya çalışmaları, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanmak,
- b)** İnsan ve/veya hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik ilke ve kurallara uymamak, yayınlarında katılımcı haklarına saygı göstermemek,
- c)** İncelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri eser sahibinin açık izni olmaksızın yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak,
- ç)** Bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak,
- d)** Dayanaksız, yersiz ve kasıtlı olarak etik ihlal isnadında bulunmak,

- e) Bilimsel bir çalışma kapsamında yapılan anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların açık rızasını almadan ya da araştırma bir kurumda yapılacaksa ayrıca kurumun iznini almadan elde edilen verileri yayımlamak,
- f) Araştırma ve deneylerde, hayvan sağlığına ve ekolojik dengeye zarar vermek,
- g) Araştırma ve deneylerde, çalışmalarına başlamadan önce alınması gereken izinleri yetkili birimlerden yazılı olarak almamak,
- h) Araştırma ve deneylerde mevzuatın veya KKTC'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin ilgili araştırma ve deneylere dair hükümlerine aykırı çalışmalarda bulunmak.
- ı) Araştırmacılar ve yetkililerce, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda katılımcıları ve ilgilileri bilgilendirme ve uyarma yükümlüğüne uymamak,
- i) Bilimsel çalışmalarda, diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgileri, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanmamak, bu bilgilerin gizliliğine riayet etmemek ve korunmasını sağlamamak.

Bilimsel Çalışmalar Etiğine Aykırı Olarak Değerlendirilemeyecek Haller

Madde 6 - (1) Bir başkasının özgün üslup ve ifadesinin aynen kullanmamak şartıyla, anonim bilgilerin, bilim alanlarının temel bilgilerinin, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermelerin çalışmalarda kullanılması etik ihlal olarak değerlendirilemez.

(2) Farklı dillerde yazılmış yayınların çevirileri, eser sahipleri ve/veya yayıncı kuruluşlardan gerekli izinler alınmak sureti ile tekrar yayınlanabilir. Bu durumda yapılan çalışmanın başında yine etik kurula başvurulması ve onay alınması halinde, ortaya çıkan yayın intihal olarak değerlendirilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Atatürk Öğretmen Akademisi Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu'nun Oluşumu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

Kurulun oluşumu

Madde 7 - (1) Atatürk Öğretmen Akademisi Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu (BİÇEK) eğitim bilimlerinin ilgili bilim alanlarında Atatürk Öğretmen Akademisi mensubu olarak tam zamanlı görev yapan profesör unvanına sahip öğretim üyeleri arasından Başkan tarafından seçilen 5 üyeden oluşur. Atatürk Öğretmen Akademisi bünyesinde yukarıdaki koşulları sağlayacak yeterli sayıda profesör unvanına sahip öğretim üyesinin bulunmaması durumunda, yine beş öğretim üyesinden oluşan BİÇEK aynı yöntemle oluşturabilir.

(2) BİÇEK üyelerinin görev süresi iki yıldır.

(3) Belirlenen kurul üyeleri hakkında etik ihlalinde bulduklarına dair kesinleşmiş bir adli veya idari karar bulunmamalıdır.

(4) Etik kurallarına aykırı eylemi tespit edilen etik kurulu üyesinin görevi, Başkan'ın bu konudaki kararının kendisine yazılı tebliği ile sona erer.

(5) Görev süresi biten bir üye aynı usulle yeniden seçilebilir. Mazereti olsa bile üst üste üç toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli olan, Atatürk Öğretmen Akademisinden ayrılan veya etik kurul üyeliğinden ayrılan üyenin üyeliği kendiliğinden sona erer. Herhangi bir nedenle boşalan üyelik için, aynı usulle yeni üye seçilir.

(6) BİÇEK üyeleri seçildikleri dönemin ilk toplantısında kendi aralarından bir kişiyi kurul başkanı, bir kişiyi de kurul başkan yardımcısı olarak seçer. Kurul başkanının görevinin sona ermesiyle birlikte kurul başkan yardımcılığı görevi de sona erer.

(7) BİÇEK üyeleri seçildikleri ilk dönemin ilk toplantısında kendi aralarından bir kişiyi raportör olarak seçer. Raportör BİÇEK başvurularının arşivlenmesi, yazışmaların akışı, kurulun kararlarının başvuru sahiplerine ulaştırılmasından sorumlu olur. Raportörün görev süresi BİÇEK'in görev süresi ile aynıdır. Herhangi bir nedenle raportör görevinden ayrılan üyenin yerine yine aynı yöntem ile yeni bir raportör seçilir.

Kurulun görevleri

Madde 8 - (1) Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulunun (BİÇEK) görevleri şunlardır:

- a) Atatürk Öğretmen Akademisine bağlı yapılacak tüm bilimsel çalışmalarda uyulması gereken etik çerçeveyi oluşturarak, gerektiğinde yenilemek ve Başkanın onayına sunmak,
- b) Atatürk Öğretmen Akademisi bünyesinde ve/veya Atatürk Öğretmen Akademisi bağlantılı yapılacak olan tüm akademik çalışmaların etik ihlalden arınmış, etik ilke ve unsurlar dikkate alınarak yürütüleceğinden ve araştırma etiği bağlamında tüm gerekli önlemlerin alındığından emin olunabilmesi için yapılacak olan Bilimsel Araştırma Etik İzin Başvurularını incelemek, karara bağlamak ve kararları ilgili kişilere tebliğ etmek,
- c) Akademik çalışma etiği konularında muhtemel etik dışı eylemleri ortadan kaldırmak için, ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Başkan'a önerilerde bulunmak,
- d) Yaptığı tüm incelemelerde etik gizlilik çerçevesinde çalışmak.

Kurulun toplantı usul ve esasları

Madde 9 - (1) Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kurul başkanının gündemli çağrısı üzerine akademik yılın devam ettiği her ay en az bir kez toplanır ve etik izin başvurularını görüşerek karara bağlar. Kurul gerektiğinde kurul başkanının çağrısı ile olağanüstü de toplanabilir. Kurul başkanının katılmadığı toplantılarda kurul başkan yardımcısı, Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu toplantılarına kurul başkanlığı eder.

(2) Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu çalışmalarını bizzat yürütür. Ancak gerektiğinde alanında uzman bilirkişilerden görüş de alabilir.

(3) Aşağıdaki kişiler bu düzenleme kapsamında yapılan incelemelerde bilirkişi ve uzman olarak görevlendirilemez:

- a) İlgilinin lisansüstü tez danışmanları ve doçentlik jürilerinde görev almış öğretim üyeleri,
- b) İlgilinin kendi üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri,

- c) İlgilinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları,
- ç) İlgili ile aralarında husumet bulunan kişiler.

- (4) İlgilinin çalıştığı bilim alanında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın bilim alanında çalışan öğretim üyeleri arasından bilirkişi görevlendirilebilir.
- (5) Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren en geç 15 gün içerisinde konuya ilişkin raporunu kendisine gönderilen örneğe uygun olarak hazırlayıp gönderirler.
- (6) Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu üyeleri, kendilerinin yürüttüğü ve/veya çalışma grubunda bulunduğu bilimsel çalışmalar için etik izin başvurularının görüşüldüğü toplantılara katılamaz ve oy kullanamazlar.

Kurula etik izin için başvuru esasları

Madde 10 - (1) Atatürk Öğretmen Akademisi bağlantılı yapılacak tüm bilimsel çalışmalar için Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu'na ilgili çevrimiçi platform aracılığı ile, tüm gerekli belgeler eklenerek ve Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu'nun belirlediği yönergelerde anlatılan adımlar izlenerek yapılır.

(2) Başvurularda ilgili tüm belgeler eksiksiz olarak dosyada sunulur. Dosyasında eksik belge olan başvurular, başvuru sahibine iade edilir ve tamamlanana kadar değerlendirilmeye alınmaz.

(3) Bilimsel çalışmalar Etik Kurulu'na yapılan başvurular, teslim tarihi itibarıyla geliş sırasına göre gündeme alınır.

(4) Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu'na yapılan başvurular etik ilke ve unsurlar açısından incelenir ve her dosya için ayrı karar alınır. Alınan kararlar üç şekilde olabilir:

a) Araştırmacının tüm ilgili etik ilke ve unsurları araştırmanın ilgili aşamalarında uygun şekilde ele aldığına ve araştırmanın etik açıdan onaylanabilir olduğuna karar verilebilir. Bu durumda karar sorumlu araştırmacıya yazılı olarak tebliğ edildikten sonra veri toplamaya başlanabilir.

b) Araştırmacıların sundukları bilgilerin yetersiz olduğuna ve kurulun belirleyeceği konularla ilgili daha fazla bilgi/belge sunularak tekrar başvuru yapılması gerektiğine karar verilebilir. Bu durumda, gerekli düzenlemeler yazılı olarak başvuru sahiplerine tebliğ edilir ve bunların yapılabilmesi için bir sonraki toplantı tarihine kadar süre verilir. Bu süre sonunda sorumlu araştırmacı tarafından cevaplanmayan araştırma başvurularına "ret" kararı verilir ve karar gerekçeleri ile birlikte başvuru sahiplerine yazılı olarak tebliğ edilir.

c) Çalışmanın süreçleri ve/veya içeriği etik ilkelerle uyuşmadığından başvurunun reddedilmesine karar verilebilir. Bu karar sonrasında çalışma yürütülemez. Çalışma tekrar değerlendirmeye alınmaz. Ret kararı gerekçeleri ile birlikte başvuru sahiplerine yazılı olarak tebliğ edilir.

(5) Atatürk Öğretmen Akademisi bağlantılı yapılacak tüm bilimsel çalışmaların Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu'na etik izin için başvurusu yapması ve etik onay alması gerekir. Etik onayı olmayan çalışmalarda veri toplamaya başlanamaz.

(6) Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulu'ndan etik izin başvurusu alınmış olan herhangi bir çalışmada, çalışmanın veri toplama aşaması öncesi, veri toplama süresince ve/veya

sonrasında herhangi bir yöntemsel değişiklik olması durumunda, başvuru sahipleri tarafından aynı dosya numarası kullanılarak Bilimsel Çalışmalar Kurulu'na tekrar başvuru yapılır. Bu başvuru sürecinde, çalışmanın önceki yöntemi ile tekrar başvuruda önerilen şekli arasındaki farklar açıkça ifade edilir. Etik izin olmadan araştırma protokolleri üzerinde değişiklik yapılamaz, araştırmacı çıkarılamaz, eklenemez.

(7) Atatürk Öğretmen Akademisi bağlantılı yapılacak olan çalışmalarda, çalışma ekibinde başka bir yüksek öğretim kurumu mensupları olması ve etik iznin o kurumdan alınması durumunda, veri toplamaya başlanabilir. Bu durumda alınan etik izinler arşivde dosyalanmak üzere Bilimsel Çalışmalar Etik Kuruluna sunulur.

(8) Başvurudan önce uygulamaya konulmuş, verisi toplanmaya başlanmış çalışmalar değerlendirmeye alınmaz. Geçmişe yönelik olarak hiçbir şekilde etik izin onayı verilmez.

(9) BİÇEK, başvuruları bilimsel ve etik yönden değerlendirme ve karar verme hususlarında bağımsızdır. Etik izinlere ilişkin kararlar verirken konu ile ilgili tüm yasal düzenlemeler, mesleki etik kodlar, ulusal ve uluslararası etik değer ve ilkeler göz önünde bulundurulur.

(10) BİÇEK uygun bulunduğu araştırmalar hakkında gerekli görülmesi halinde gelişme raporu isteyebilir. Sorumlu araştırmacı, gelişme raporunu usulüne uygun bir şekilde çevrimiçi sistem üzerinden kurula iletir. BİÇEK, bu raporları inceleyerek söz konusu araştırmacının orijinal araştırma önerisine uygun olarak yürütülüp yürütülmediğini inceler. İncelemeler sonucunda etik ilke ve unsurlar ile kurallara uymadığı anlaşılan araştırmaların durdurulmasını ve ilgili birimlere bilgi verilmesini Başkandan talep edebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Gizlilik

Madde 11 - Bilimsel Çalışmalar Etik Kurulunun kararları, genel düzenlemeler dışında gizlidir, kurulun tespitleri hakkında bu Yönergede belirtilen kişi ve kuruluşlar ile başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.

Etik izin başvurularına ilişkin kayıtlar

Madde 12 - Bu düzenleme kapsamında yapılan inceleme sonucunda alınacak kararlar raportör tarafından gizlilik ilkesine riayet edilmek suretiyle dosyalanıp, her akademik dönem sonunda Atatürk Öğretmen Akademisi arşivine teslim edilir.

Mevcut Yönetmeliğin Uygulanması

Geçici Madde 1 - (1) Çevrimiçi sistem kurulana dek yapılacak olan başvurular için, Bilimsel Çalışmalar İçin Etik İzin Başvuru Formunun Atatürk Öğretmen Akademisi web sayfasından indirilerek doldurulması, başvuru sahibi tarafından imzalanması ve tüm ekleri ile birlikte etikkurul@aoa.edu.tr adresine gönderilmesi gerekir.



(2) Çevrimiçi sistem kurulana dek başvuruların değerlendirme süreci, bu yönetmeliğin 10. maddesinde anlatıldığı şekilde devam eder ve sonuç başvuru sahibine e-posta yolu ile bildirilir.

Yürürlüğe Girme

Madde 13 - Bu Yönerge Atatürk Öğretmen Akademisi Yönetim Kurulu'nun onayladığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 14 - Bu Yönerge hükümlerini Atatürk Öğretmen Akademisi Başkanı yürütür.